

บทความวิชาการ

การจัดการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล

นงนิภา ตุลยานนท์ *

นิชัยสรรค์ รังคะภูติ †

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้การบัญชีในยุคดิจิทัล โดยผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดสำคัญดังต่อไปนี้ ความรู้ความเข้าใจบริบทของความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ลักษณะสังคมยุคดิจิทัล ลักษณะผู้เรียนยุคดิจิทัล ทักษะดิจิทัลของผู้สอน การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และการบัญชียุคดิจิทัลจากนั้นได้นำแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์นำเสนอเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล ทั้งนี้ได้ขอเสนอแนะเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล โดยสรุป ดังนี้ 1. การพัฒนาหลักสูตร โดยการวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลง และความต้องการจำเป็นของสังคมในการใช้สมรรถนะของผู้เรียนในการพัฒนางานการบัญชียุคใหม่ 2. การจัดการเรียนรู้ โดยการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ และการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 3. การประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การบัญชี, ยุคดิจิทัล

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาบัญชี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี, Email: nongnipa.tul@mahidol.ac.th (Corresponding author)

† อาจารย์สาขาบัญชี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี, Email: chaison.run@mahidol.ac.th

(Received: 26/05/25, Revised: 24/10/25, Accepted: 24/10/25)

Academic Article

Learning Management of Accounting in the Digital Era

Nongnipa Tulayanon [‡]Chaison Rungkaputi [§]

Abstract

This academic article aims to present the guidelines for managing accounting learning in the digital age. The author has studied the following important concepts: knowledge and understanding of the context of changes in the digital age, characteristics of the digital age society, characteristics of digital age learners, digital skills of teachers, learning in the digital age, and digital age accounting. These concepts were then applied to present guidelines for managing accounting learning in the digital age. The recommendations for managing accounting learning in the digital age are summarized as follows: 1. Curriculum development by analyzing the changing conditions and the necessity of society in using learners' competencies to develop modern accounting work; 2. Learning management by designing learning to enable learners to learn to their full potential and using digital technology media in organizing teaching and learning activities; and 3. Learning assessment by using various measurement and evaluation methods.

Keywords: learning management, accounting, digital era

[‡] Assistant Professor, Department of Accounting, Mahidol University, Kanchanaburi Campus,
Email: nongnipa.tul@mahidol.ac.th (Corresponding author)

[§] Lecturer, Ph.D., Department of Accounting, Mahidol University, Kanchanaburi Campus,
Email: chaison.run@mahidol.ac.th

(Received: 26/05/25, Revised: 24/10/25, Accepted: 24/10/25)

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคดิจิทัล เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ผันผวน และอ่อนไหว ส่งผลให้เกิดการแปลงในสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการ ในการดำเนินงานในองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์การทางธุรกิจและองค์การทางการศึกษา การเรียนรู้ด้านการบัญชีในยุคนี้จึงต้องจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความสามารถสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับในโอกาสต่อไป

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการของโลกดิจิทัล ดังนั้นนักการบัญชีต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมพัฒนาอยู่เสมอ ด้วยการมีความสุขกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะช่วยให้การทำงานและการปรับตัวในโลกดิจิทัลเป็นเรื่องสนุกและมีความสุขได้ การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้เปิดกว้าง ให้มีการปรึกษาหารือแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทีมงานทุกคนมีโอกาสแสดงความเห็น การรับฟังปัญหาเชิงลึกที่เกิดขึ้นจากการทำงาน การเปิดโอกาสให้ทีมงานเสนอแนวทางแก้ปัญหาและแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนางานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของธุรกิจ การจัดให้มีโครงการใหม่ ๆ อีกประการที่สำคัญคือการสื่อสารระหว่างหัวหน้างานและทีมงานอย่างสม่ำเสมอถึงการพัฒนางานและเป้าหมายขององค์กรก็จะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทีมงาน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนในการ Transformation ไปทั้งองค์กรได้พร้อมกัน ด้วยวัฒนธรรมแบบเปิดกว้างในการทำงานที่จะรองรับการพัฒนาในยุคดิจิทัล

เมื่อจะเริ่มกระบวนการ Digital Transformation นั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่า เทคโนโลยีคือองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ความจริง คือเทคโนโลยีไม่ใช่ทั้งหมดของการทำ Digital Transformation การก้าวข้ามจากรูปแบบการทำงานในปัจจุบันไปสู่ดิจิทัล จึงต้องผ่านสะพานที่ชื่อว่า Transformation ซึ่งคือการทำความเข้าใจปัญหา อุปสรรค โอกาส และกลยุทธ์ของธุรกิจอย่างแท้จริงก่อน การทุ่มพัฒนาเทคโนโลยีโดยละทิ้งสิ่งเหล่านี้ จึงไม่ใช่ปลายทางของ Digital Transformation การเข้าใจต้นเหตุปัญหาและกลยุทธ์ของธุรกิจที่แท้จริงอย่างลึกซึ้ง (Insights) จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ กุญแจความสำเร็จที่สำคัญของการทำ Digital Transformation คือการสร้างสมดุลระหว่างการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ การปรับกระบวนการทำงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและทิศทางของธุรกิจ และการพัฒนาทักษะของคนในองค์กรไปพร้อมกัน เพราะเทคโนโลยีอาจมาทดแทนบางส่วนที่ทำด้วยคนลง เช่น Optical Character Recognition (OCR) มาช่วยในการอ่านเอกสารทางบัญชีและแปลงเป็นไฟล์ข้อความเพื่อเตรียมพร้อมในการทำงานและบันทึกบัญชี Artificial Intelligence (AI) มาช่วยในการบันทึกรายการทางบัญชีและใช้ดุลยพินิจเบื้องต้นในการแสดงและจัดประเภทรายการทางบัญชี Robotic Process Automation (RPA) มาทำงานแทนคนในการบันทึก กระทบบยอด ปรับปรุงรายการทางบัญชี

เมื่อเทคโนโลยีเริ่มเข้ามาทดแทนงานของคนลงบางส่วนแล้วแต่จะสังเกตได้ว่าเป็นงานในส่วนที่มีรูปแบบขั้นตอนที่ชัดเจน มีการทำซ้ำ (Routine) เท่านั้น ทักษะที่สำคัญของนักบัญชีที่เครื่องจักรยังไม่สามารถทำได้ ในการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) ตีความรายการเพื่อปรับใช้มาตรฐานรายงานทางการเงินอย่างเหมาะสม การประเมินถึงหลักกฎหมายภาษีอากรในระดับเนื้อหาของรายการกับข้อเท็จจริงทางธุรกิจ การออกแบบระบบงานและเลือกเทคโนโลยีมาปรับใช้ที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน (Solution) ด้วยความคิดสร้างสรรค์ การเลือกรูปแบบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญต่อกลยุทธ์ธุรกิจ การติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีม จะเป็นศิลปะในการทำงานที่มีคุณค่าอย่างมากในยุคดิจิทัล การยกระดับทักษะของนักบัญชีเหล่านี้จะช่วยให้ให้นักบัญชีในยุคดิจิทัลสามารถเพิ่มและขยายคุณค่าในการขยับเขยื้อนเคียงข้างธุรกิจเพื่อสามารถเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นคู่คิดในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนธุรกิจให้ประสบความสำเร็จด้วยความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพได้ สิ่งเหล่านี้นอกจากช่วยให้นักบัญชีที่ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถยกระดับทักษะในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของทีมงานและองค์กรให้สูงขึ้นได้แล้ว นักบัญชีที่เป็นสำนักงานบัญชียังสามารถยกระดับการให้บริการ พัฒนาทีมงานซึ่งช่วยให้เพิ่มรูปแบบของบริการและค่าบริการวิชาชีพ เนื่องจากสามารถตอบสนองความคาดหวังในการสนับสนุนธุรกิจของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย (สภาวิชาชีพการบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564)

จะเห็นได้ว่า แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าเพียงไรก็ไม่อาจแทนที่งานของนักบัญชีทั้งหมดได้ ประกอบกับในยุคดิจิทัลนี้ได้สร้างวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนวิถีในการบริโภคข้อมูลข่าวสารการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการเข้าถึงสินค้าและบริการของคน ทำให้องค์กรทางธุรกิจต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนตลอดเวลา ขณะที่โครงสร้างองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงจนทำให้รูปแบบการทำงานด้านการบัญชีต้องปรับเปลี่ยนตามให้ทัน อีกทั้งความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความพร้อมในการทำงานอย่างเต็มที่ จึงจะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทันทั่วทั้ง ในยุคนี้จึงเป็นยุคของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถระดับสร้างแรงขับเคลื่อนให้กับองค์กรได้ คือ ทรัพยากรมนุษย์แบบหนึ่งที่มีมูลค่า ขณะที่หลักการบัญชีในยุคก่อน ทรัพยากรมนุษย์เป็นได้เพียงค่าใช้จ่ายขององค์กรไม่สามารถตีมูลค่าออกมาเป็นตัวเลขและบันทึกเป็นทรัพย์สินได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักบัญชีต้องปรับวิธีคิดใหม่ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (อริสา ศรีชัยนาท, 2562)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น จึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านการบัญชีให้กับผู้เรียนในระดับนักบัญชีบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถที่เปลี่ยนไปจากเดิม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับตนเองและองค์กรที่ส่งผลไปถึงประเทศชาติ ที่ต้องอาศัยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้านการบัญชี จึงควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ลักษณะสังคมยุคดิจิทัล

ลักษณะผู้เรียนยุคดิจิทัล ทักษะดิจิทัลของผู้สอน การบัญชียุคดิจิทัล และการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และแนวทางการจัดการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดดังต่อไปนี้

2. สังคมยุคดิจิทัล

สังคมยุคใหม่อันขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Things) และอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การทำงาน การทำธุรกิจ เพิ่มบทบาทของธุรกิจบริการ ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน รัฐ และทรัพยากรต่าง ๆ พร้อมความท้าทายที่สำคัญที่สุดแห่งศตวรรษ นั่นคือความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมความพยายามสร้างความเป็นธรรมด้านมนุษยชนและความยั่งยืนด้านทรัพยากรล้วนเป็นมูลเหตุสำคัญในการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของมนุษยโลก

2.1 ลักษณะสังคมยุคดิจิทัล

อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลก ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี และกระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน ส่งผลให้เกิดการปรับตัวอย่างกว้างขวางของทุกองค์กรโดยที่กระแสหลักของโลกดังกล่าว ได้สร้างปรากฏการณ์ในโลกสมัยใหม่ (VUCA: Volatility, Uncertainty, Complexity and Ambiguity) เป็นต้น กำเนิดการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruption) (Bawany, 2018) ทุกภาคส่วนต้องพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ส่งผลกระทบอย่างทั่วถึงทั้ง ด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีโดยที่การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแบบพลิกผัน คือ การเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นเหตุสำคัญ เทคโนโลยีที่ได้รับการเรียนรู้ยุคดิจิทัล แนวคิดและกระบวนการสำหรับผู้บริหารการศึกษา การพัฒนาซึ่งเคยอยู่ในขั้นทดลองมากกว่าการพัฒนาซึ่งเคยอยู่ในขั้นทดลองมากกว่า 10 ปี ได้พัฒนาจนปรากฏตัวสู่ตลาดพร้อมกัน จนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับอัตราเร่ง เปลี่ยนการดำเนินชีวิตของผู้คนในทุกมิติ โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและถูกเชื่อมโยงด้วยผลลัพธ์จากโลกาภิวัตน์ โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและถูกเชื่อมโยงด้วยผลลัพธ์จากโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นทุนสินทรัพย์ ทุนทางความคิด ไม่ว่าจะเป็นทุนสินทรัพย์ ทุนทางความคิด และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน que เชื่อมต่อและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน que เชื่อมต่อระหว่างส่วนต่าง ๆ ของโลกเกิดแนวคิดที่หลากหลายหลากหลาย ((Multi-conceptual) โดยที่ทุกประเทศอาจมีค่านิยมทางสังคม การปกครอง หรือหลักเศรษฐกิจที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันเสมอไป อันเนื่องจากบริบทที่แตกต่างกัน ความเชื่อ ความคิด วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ต้อง มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้

การที่โลกกำลังเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (The Fourth Industrial Revolution) อันขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Things) และอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การทำงาน การทำธุรกิจ ธุรกิจบริการ ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน รัฐ และทรัพยากรต่าง ๆ พร้อมความท้าทายที่สำคัญที่สุดแห่งศตวรรษ นั่นคือความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมความพยายามสร้างความเป็นธรรมด้านมนุษยชนและความยั่งยืนด้านทรัพยากรล้วนเป็นมูลเหตุสำคัญในการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของมนุษยโลก

Mega trend หรือมูมม่งในอนาคต ถือเป็น แก่นหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการมองแนวโน้มอนาคตเนื่องจากเป็นผลพวงจากข้อมูลเชิงบทวิเคราะห์ของนักวิทยาศาสตร์ นักมนุษยศาสตร์ และนักวิจัยที่ได้สำรวจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกอันมีผลสะท้อนไปยังภาคธุรกิจ ภาคบริการ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งในช่วงปี 2020 - 2050 รายงานแนวโน้มจากกลุ่มองค์กรภาครัฐและเอกชนหลายสำนัก ได้มีการคาดการณ์ประเด็นความเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ยุคดิจิทัล แนวคิดและกระบวนการสำหรับผู้บริหารการศึกษาที่สำคัญต่อสถานการณ์โลกไว้ ที่สำคัญต่อสถานการณ์โลกไว้ ความเข้าใจโลกจึงมีส่วนในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงความเข้าใจโลกจึงมีส่วนในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคของเราเช่นกัน (TCDC, 2563)

2.2 ผลกระทบ

เมื่อวิกฤตครั้งนี้สิ้นสุดลงแล้ว โลกจะยังคงเปลี่ยนแปลง โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2563 อ้างใน อัจฉรา นิยมภา, 2564)

1. การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization) จะมีความเข้มข้นมากขึ้นและทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเกิดวิกฤตครั้งนี้ หลายประเทศใช้นโยบายแบบเน้นตนเอง (Inward-looking policy) หรือปกป้องทางการค้า (Protectionism) อย่างชัดเจน ประเด็นนี้กลับมาชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยวิกฤตโควิด 19 ที่สนับสนุนว่าการพึ่งพิงระบบการผลิตระหว่างประเทศมากเกินไปเป็นเรื่องอันตราย ซึ่งจะเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลกที่มีอยู่แล้วให้ยิ่งเร็วมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ จะพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้น และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตและขายสินค้าโดยไม่พึ่งพาเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้รัฐบาลในแต่ละประเทศต่าง ๆ อาจเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้เป็นโอกาส ในการคิดทบทวนอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางนโยบายเศรษฐกิจของประเทศให้ชัดเจน โดยจะพยายามกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ที่สนับสนุนให้องค์กรไม่พึ่งพารายได้ทางใดทางหนึ่งจนเกินไป อาทิ ไม่

พึ่งพาแต่การส่งออกหรือการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่อาศัยการบริโภคและการลงทุนในประเทศเป็นเครื่องจักรสำคัญด้วย

2. ปัญหาเชิงโครงสร้างด้านสาธารณสุข จะได้รับการแก้ไขให้ทั่วถึงและเสมอภาคมากขึ้น วิกฤตโควิด 19 สร้างแรงกดดันให้รัฐบาลหลายประเทศหันมาใส่ใจพื้นฐานด้านสาธารณสุขของประชาชนและไม่ปล่อยให้กลไกตลาดเป็นตัวจัดการอย่างที่เคยเป็นในบางประเทศระบบสาธารณสุขไม่มีระบบประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง จึงไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ ส่งผลให้คนที่เปราะบางของโรคอยู่ในขณะนั้น ไม่สามารถไปใช้บริการตรวจไวรัสได้เนื่องจากการตรวจมีค่าใช้จ่ายสูงทั้งที่มีความประสงค์ในการตรวจและคงใช้ชีวิตแบบเดิมตามปกติ ทำให้แพร่โรคระบาดต่อไปให้ผู้อื่นโดยไม่รู้ตัวได้ จนในที่สุดการควบคุมโรคในภาพรวมจะทำได้ยากลำบาก ดังนั้น หลังผ่านพ้นวิกฤตครั้งนี้ อาจได้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของระบบรัฐสวัสดิการในแต่ละประเทศที่พัฒนาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคยิ่งขึ้น

3. สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทุกวิกฤตย่อมทิ้งร่องรอย (legacy) ไว้เสมอ โดยเป็นการส่งเสริมอย่างเร่งรัดให้ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าแบบดั้งเดิมต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อช่วงชิงตลาดจากการค้าขายแบบออนไลน์มากขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่ได้รับความนิยมในการใช้กันมากนัก วิกฤตครั้งนี้จะบังคับให้คนต้องหันมาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อยอดให้มีผู้ใช้มากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนต์ ซึ่งผู้บริโภคจะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร แม้กระทั่งสถาบันการศึกษาก็ต้องพัฒนาไปใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ทดแทนทั้งหมดในช่วงวิกฤต ซึ่งอาจพลิกโฉมระบบการศึกษาโลกไปโดยสิ้นเชิงหลังผ่านพ้นวิกฤตแล้ว ผู้คนอาจจะกลัวการใช้เงินสดหรือธนบัตร เพราะกระดาษอาจเป็นพาหะของเชื้อโรคได้ แม้ผ่านพ้นวิกฤตโควิด 19 ไปแล้ว และจะเริ่มคุ้นชินกับการรักษาสุขอนามียอย่างเข้มงวดไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพ ด้วยปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นได้

จะเห็นได้ว่า บริบทโลกในทศวรรษหน้า ยังคงเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันอย่างต่อเนื่อง การดำรงชีวิตจะเป็นวงจรของความปรกติใหม่ new normal อย่างไม่มีที่สิ้นสุด กล่าวคือ เมื่อวิกฤตการณ์ใดเกิดขึ้น ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นอยู่เดิมให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงนั้น จากความปรกติเดิมสู่ความปรกติใหม่เสมอทุกองค์กรจะต้องได้รับการพลิกโฉมการดำเนินการอย่างฉับไว การคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีต่าง ๆ จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและหลากหลายเพื่อสนองต่อความต้องการของการเปลี่ยนแปลงนั้น ดังนั้นสังคมใหม่ที่เกิดขึ้น จึงต้องเป็นสังคมที่มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วย

3. การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลนั้น ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญ ดังนี้

3.1 คุณลักษณะผู้เรียนยุคดิจิทัล

จากลักษณะของสังคมยุคดิจิทัลดังกล่าว คุณลักษณะผู้เรียนยุคดิจิทัลจึงควรมีลักษณะ ดังนี้ (อัจฉรานิยามาภา, 2564)

1. มีความสามารถในการเรียนรู้ (ability to learn) ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ นักจิตวิทยาการเรียนรู้ระบุว่า ระดับสติปัญญาไม่ได้บ่งบอกถึงความสามารถในการเรียนรู้
2. มีทักษะการคิดขั้นสูง (higher order thinking skills: HOTS) เป็นหนึ่งในห้าสมรรถนะหลักของหลักสูตรฐานสมรรถนะ หมายถึง ทักษะหรือกระบวนการการคิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้ได้คำตอบหรือบรรลุลักษณะประสงค์ที่ต้องการ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดเชิงระบบ การนิยาม การวิเคราะห์ การสังเคราะห์การประยุกต์ การจัดระบบ การพิสูจน์ การทำนาย เป็นต้น
3. มีคุณธรรมจริยธรรม (morals and ethics) มีความรู้จักไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีคุณค่า
4. มีสมรรถนะในการทำงาน (job competency) ได้แก่ 1) ความเข้าใจ ในองค์กร 2) การแก้ปัญหา 3) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
5. มีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์ (wellbeing) การมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี แท้จริงแล้วคือคุณค่าที่แท้จริงของการจัดการศึกษา (Clement, 2010) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความสำเร็จของบุคคลในอนาคตการสร้างวินัยในการบริหารจัดการตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาปรับตัวทางอารมณ์และสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง รู้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดสมดุล มีชีวิตที่ดี สามารถฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างเร็ว ตลอดจนมีความฉลาดรู้ด้าน สุขภาพ และมีวิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาวะอย่างสมดุล ทั้งของตนเองและสังคมร่วมกัน สามารถนำตนเองในการพัฒนาด้าน และชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
6. สมรรถนะดิจิทัล ซึ่ง กรอบแนวคิด conceptual framework) เกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลที่สำคัญ มี 2 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (digital literacy) คือ ทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกันหรือใช้พัฒนากระบวนการทำงานหรือระบบงานในองค์กร รวมทั้งการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล

ครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ คือ การใช้ (use) ความเข้าใจ (understand) การสร้าง (create) และ การเข้าถึง (access) 2) ความฉลาดทางดิจิทัล (digital intelligence) คือ ความสามารถด้านการรับรู้ สติปัญญา อารมณ์ และ สังคมที่ทำให้คนเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizens) สามารถเผชิญหน้า กับความท้าทายและปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมประกอบด้วย ความสามารถดังนี้ การแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล (digital safety) ความมั่นคงปลอดภัยทางดิจิทัล (digital security) ความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล (digital emotional intelligence) การสื่อสารทางดิจิทัล (digital communication) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (digital literacy) และ สิทธิทางดิจิทัล (digital rights)

7. สมรรถนะการเป็นนวัตกรรม (innovator) ซึ่ง มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็น นวัตกรรมพลิกผัน (disruptive innovation) โดยนวัตกรรมพลิกผันต้องมีขีดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เป็นผลลัพธ์จากความสัมพันธ์ของสามสิ่งได้แก่ ความถนัด ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และแรงจูงใจ

8. สมรรถนะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ (entrepreneurial leader) ซึ่งเป็น ผู้นำที่เสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (Greenberg et al., 2011) 1) การคิดตัดสินใจด้วยตรรกะแบบใหม่ ที่ เรียกว่าตรรกะแบบทวิพหุปัญญา (cognitive ambidexterity) ประกอบด้วย ตรรกะในการคิดตัดสินใจเชิงทำนาย (prediction logic) และตรรกะในการคิดตัดสินใจเชิงสร้างสรรค์ (creation logic)

9. สมรรถนะผู้ประกอบการนวัตกรรม (innovation entrepreneurs) มีคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (Nguyen, 2015)

1) Apophenia: ความสามารถในการมองเห็นรูปแบบหรือแบบแผนความเชื่อมโยงอย่างมีความหมายในสิ่งของหรือข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

2) Innovative: ความสามารถในการทำงานอย่างชาญฉลาด (work smart, not hard)

3) Obsessive note-takers: ความสามารถในการจดบันทึกด้วย

4) Preach perfection, practice progress: ความสามารถในการตั้งเป้าหมายที่สูงและก้าวสู่เป้าหมายเป็นระยะ ๆ แบบฟันให้ไกลไปให้ถึง

5) Allied with fear: ความสามารถในการเปลี่ยนความกลัวให้เป็นมิตรแบบการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส คือ ความกลัวทำให้เรามีความพยายามแล้วเกิดความก้าวหน้าและนวัตกรรม

6) Don't wait for things to break: ความสามารถในการบุกเบิกพัฒนางานให้ดีกว่าเดิม (It can always be better) โดยไม่รอให้เกิดปัญหา ก่อน เป็น การประกันไม่ให้เกิดปัญหา (To ensure the

problem will never even exist) และเป็นการใช้มาตรการป้องกัน (Preventive action) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้นำเชิงรุก ที่เรียกว่า Proactive Leader ก้าวสู่เป้าหมายเป็นระยะ ๆ แบบผืนผ้าใบให้ไกลไปถึง

7) Understand the creative process: ความสามารถในการทำงานตามกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งมี 4 กระบวนการ คือ การเตรียมการ (preparation) การบ่มเพาะ (incubation) การกระจ่างชัด (illumination) และการนำสู่การทดสอบหรือปฏิบัติ (implementation)

8) Pursue multiple streams: ความสามารถในการแสวงหาทางเลือกหรือผลลัพธ์ ที่หลากหลาย

9) Possess healthy arrogance: มีความทะนงและความเชื่อมั่นในตนเอง

10) Embrace paradoxical thinking: ความสามารถในการใช้แนวคิดต่างมุมที่ย้อนแย้งให้เป็นประโยชน์

3.2 คุณลักษณะของผู้สอนยุคดิจิทัล

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้โดยตรง ครูจึงต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรมีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อพัฒนาแผนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญที่สุด คือ ครูยุคนี้ต้องมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เข้าใจ concept ในเรื่องที่สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องเป็นนักออกแบบคนสำคัญ เนื่องจากครูเป็นผู้ออกแบบคน เมื่อหลักสูตรกำหนดเป้าหมายไว้แล้ว ครูมีหน้าที่ในการออกแบบการจัดเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ (อัจฉรา นิยมภา, 2561)

ในยุคดิจิทัลครูจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา โดยครูต้องพัฒนาทักษะและบทบาทหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและฉับพลันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง โดยครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรพัฒนาทักษะสำคัญ ดังนี้

1. ทักษะการสอนแบบออนไลน์ ที่ต้องใช้เทคนิควิธีการในการออกแบบการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับลักษณะการสอนออนไลน์ สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2. ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้สื่อ เช่น Facebook, Google, Twitter, Wikipedia, Google App เป็นต้น

3. ทักษะการสื่อสาร ครูต้องมีวิธีการสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้เรียน เมื่อมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติในการเรียนรู้

4. ทักษะเทคโนโลยี ครู นำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสอนหรือการทำกิจกรรมร่วมกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากทักษะที่สำคัญแล้ว ครูยุคดิจิทัล จำเป็นต้องคำนึงถึงบทบาทในการทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนยุคใหม่ที่ต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนยุคใหม่ที่มีวิถีชีวิตใหม่ในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งบทบาทที่สำคัญมีดังนี้ (วิจารณ์ พานิช 2562 และพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ 2562)

1. มีความสามารถในการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงโดยสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

2. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

3. มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนานวัตกรรม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. มีความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือ

6. มีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

4. การบัญชียุคดิจิทัล

สภาวิชาชีพการบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2564) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า เมื่อยุคสมัยเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การทำงาน ตลอดจนกระบวนการทำธุรกรรมด้านการเงิน ล้วนมีบทบาทสำคัญทำให้การตัดสินใจรวดเร็วขึ้น ทันต่อเวลา ไม่ว่าจะเป็น AI Blockchain Cloud หรือ Data Analysis ทั้ง 4 รูปแบบนี้ เรียกชื่อย่อว่า ABCD ผลกระทบดังกล่าวย่อมรวมถึง การใช้ซอฟต์แวร์ช่วยในการจัดทำบัญชี รายงานทางการเงิน นักบัญชีต้องใช้ดิจิทัลหลากหลายให้ทันยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 นักบัญชีจึงต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคนี้

นักบัญชีต้องปรับตัวให้ทันและมีความเชี่ยวชาญกับเครื่องมือทางดิจิทัลที่หลากหลายดังกล่าว เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและแม่นยำ การเรียนการสอนด้านบัญชีต้องใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในอนาคต ประกอบกับการแข่งขันในปัจจุบันจึงต้องนำระบบบัญชี (Accounting System) เพื่อการรวบรวม จัดเก็บข้อมูล รายการค้า ซึ่งปัจจุบันยอดขายเพิ่มขึ้น มีผลต่อการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า ซึ่งกระบวนการจัดการข้อมูลทางบัญชี ต้องเริ่มจาก รายการทางธุรกิจ การบันทึก การจัดประเภท สรุปผลรายงานทางการเงิน เพื่อจัดทำ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบกระแสเงินสด ซึ่งการใช้ Platform ทางบัญชีดิจิทัลจะทำให้การประมวลผลรวดเร็วมากกว่าการทำบัญชีด้วยการบันทึกข้อมูลแบบสมัยเก่า

การทำงานปัจจุบันจึงใช้คำว่า Work Anywhere คือสามารถทำงานที่ไหนก็ได้ และสามารถทำงานเป็น Team work เป็นการสร้าง ผลิตรักกัน สร้างนวัตกรรมทางความคิด ส่งผลถึงกระบวนการทางการตลาด (Digital Marketing) ทำให้การจัดการทางการเงินที่ดี มีการบันทึกบัญชีที่ทันต่อเวลา

การเรียนการสอนในปัจจุบันทำให้สามารถใช้ E Learning ได้ ผ่านระบบ Online ซึ่งสามารถลดต้นทุน ผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ และระบบบัญชีที่สำคัญขององค์กรธุรกิจ ประกอบด้วย ระบบการ ขายและรับชำระ ระบบการซื้อและจ่ายชำระ ระบบรายรับรายจ่ายอื่น ๆ ระบบเงินเดือนค่าจ้าง ระบบสินทรัพย์ถาวร ระบบต้นทุน ระบบบัญชีแยกประเภททั่วไป เป็นต้น โดยที่ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตนั้น ระบบบัญชีจะถูกเรียกเป็น “ระบบบัญชีดิจิทัล ความสามารถทางระบบบัญชีดิจิทัล คือความสามารถขององค์กรในการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลและรายงานสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการทำงาน ทางบัญชีและใช้สารสนเทศร่วมกันของผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Hurt, 2013 อ้างใน Itang, 2020; Hurtm 2003) ตามทฤษฎีฐานทรัพยากรแล้วความสามารถทางระบบบัญชีดิจิทัลจึงถือเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่สำคัญของกิจการ ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถเปลี่ยนความได้เปรียบด้านการแข่งขันในระยะสั้น (Competitive Advantage) ไปเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (Sustained Competitive Advantage) โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการทางวิชาชีพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรที่สำคัญ (ศรีรุ่งรัตน์ สุดสมบูรณ์ และชัยยศ ชัยฤทธิ์ สกุล, 2560)

จากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชีโดยตรง ผู้บริหารองค์กรต้องการข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้อง รวดเร็ว และคาดหวังให้นักบัญชีใช้ ระบบบัญชีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์รายงานที่สะท้อนกลยุทธ์ และกระบวนการทางธุรกิจที่เอื้อต่อการตัดสินใจ ต้องพัฒนาตนเองให้สามารถใช้ระบบบัญชีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์รายงานที่สะท้อนกลยุทธ์ กระบวนการทางธุรกิจที่เอื้อต่อการตัดสินใจ (กุสุมาดา พิทักษ์ และนิตยา บุญทวี, 2563) ทำให้รูปแบบการทำบัญชีเน้นการปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล โดย อัจฉราภรณ์ ทวะชาลี และคณะ

(2561) ได้กล่าวถึงสมรรถนะ ของระบบสารสนเทศทางบัญชีสมัยใหม่ ถือเป็นการนำระบบรวบรวมข้อมูล การประมวลผลของข้อมูล การควบคุมข้อมูล และการจัดทำสารสนเทศให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อาทิ การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของหน่วยงานราชการ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ในยุคดิจิทัล (Digital Transformation) เพื่อให้องค์กรได้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

5. Digital Transformation สำหรับนักบัญชีในยุคดิจิทัล

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่สำหรับนักบัญชีในยุคดิจิทัล (Digital Transformation) มีทั้งหมด 3 ประการ ดังนี้

1. **ทัศนคติยุคดิจิทัล Digital Mindset** เป็นเรื่องของการปรับตัว ในยุค 4.0 ที่ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สะดวก รวดเร็ว เรื่องทุกอย่างง่ายลง ในด้านบัญชีจะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ การติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ เจ้าหนี้ หรือ ผู้ลงทุน ผ่านระบบดิจิทัล ในช่วงแรกอาจไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยชิน แต่ต่อมาพบว่าการทำงานด้วยเทคโนโลยีหรือเครื่องมือดิจิทัล ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และไม่ใช่ว่าเรื่องยาก ส่วนใหญ่จะมีช่วงให้ทดลองใช้งานตอนเริ่มต้น ก็จะเกิดความกล้าทดลอง ซึ่งจะสร้างทักษะในการเรียนรู้เครื่องมือใหม่ ๆ ทั้งในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าหรือทีมงานผ่านการประชุมออนไลน์และการบันทึกบัญชีด้วยระบบ Cloud เอกสารทางบัญชีอยู่ในรูปดิจิทัล และโปรแกรมบัญชีผ่านอินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์ ผู้ใช้งานเข้าถึงโปรแกรมได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุกอุปกรณ์ โดยมีระบบการจัดการทางด้านบัญชีที่ครบวงจร มีการทำงานเรียลไทม์ โดยการส่ง อีเมล แบบฟอร์มหรือรายงานต่าง ๆ ได้จากระบบโดยง่าย มีระบบงานขายอัตโนมัติ เชื่อมต่อกับระบบบัญชี การบันทึกต้นทุนงานการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของธุรกิจ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างมาก ข้อมูลมีการพัฒนาจากทุกที่ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งถ้านักบัญชีมีทัศนคติที่ดีพร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งต้องผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียน จะช่วยเสริมทักษะในยุคดิจิทัลเป็นรูปแบบการทำงานในอนาคตได้ดี

2. **วัฒนธรรมนวัตกรรม (Culture of Innovation)** เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมในยุคนี้ที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงถือเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องปรับตัว การสร้างสิ่งใหม่ ๆ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ทั้งวิธีคิด ทีม โครงสร้างผลิตภัณฑ์ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มีความสุขในการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ สร้างวัฒนธรรมในองค์กร มีการเรียนรู้การปรึกษาหารือ มีการประชุมแบบไม่เป็นทางการมากขึ้น ตำแหน่งที่ช่วยสร้างนวัตกรรมมี 3 ตำแหน่งคือ

2.1.1 อัจฉริยะแห่งการสร้างสรรค์ (Innovation's Creative Geniuses)

2.1.2 แชมป์นวัตกรรม (Innovation Champions)

2.1.3 ผู้นำแห่งนวัตกรรม (Innovation Leader)

โดยภาพรวมของนวัตกรรมมีการเสนอแนวทางและการแก้ปัญหาสิ่งใหม่ ๆ มีโครงการใหม่ ๆ มีกล่องทรายหรือที่เรียกว่า Sand Box พร้อมทั้งจะเรียนรู้และยอมรับสิ่งที่ผิดพลาด มาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งความหมายที่แท้จริงคือ กระบะทราย พื้นที่ที่ไว้ทดสอบระบบต่าง ๆ โดยไม่กระทบต่อระบบหลัก ซึ่งปัจจุบันระบบฐานข้อมูลส่วนใหญ่มักอยู่ในระบบ Cloud ซึ่งการทำ Sandbox จะมีการสร้างเว็บไซต์ใหม่บนระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งรวมอยู่ในกูเกิลแชนด์บ็อกซ์ มีการนำมาใช้กับโครงการนวัตกรรมใหม่ ๆ ไม่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศแรกที่น่ามาใช้ในปี คศ.2016 และมีหน่วยงานที่ควบคุมดูแลด้านการเงินของประเทศซึ่งประกาศเป็นนโยบายศูนย์กลาง FinTect

3. Regulatory Sandbox เป็นสนามทดสอบแนวความคิดทางธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นักพัฒนาและผู้ประกอบการทดสอบความคิดของตนเองโดยมีการกำกับจากภาครัฐ ภาคเอกชน มีการนำโมเดลไปพัฒนาบ่มเพาะ ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (start-up)

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็เป็นอีกคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการของโลกดิจิทัล ดังนั้น การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมพัฒนาอยู่เสมอ ด้วยการมีความสุขกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะช่วยให้การทำงานและการปรับตัวในโลกดิจิทัลเป็นเรื่องสนุกและมีความสุขได้ การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้เปิดกว้าง ให้มีการปรึกษาหารือแบบไม่เป็นทางการ เช่น การจัดให้มี Standup Meeting เพื่อให้ทีมงานทุกคนมีโอกาสดูแลความเห็น การรับฟังปัญหาเชิงลึกที่เกิดขึ้นจากการทำงาน การเปิดโอกาสให้ทีมงานเสนอแนวทางแก้ปัญหาและแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนางานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของธุรกิจ การจัดให้มีโครงการใหม่ ๆ ในการทดลองเพื่อทดสอบแนวคิด หรือที่เรียกว่า Sandbox ซึ่งสามารถจำกัดผลกระทบ เวลาและงบประมาณของการทดลองได้ เป็นกล่องทรายให้ทดลองและเรียนรู้ที่จะผิดพลาดแล้วสามารถนำบทเรียนมาพัฒนางาน จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้ สิ่งเหล่านี้จะสามารถเปลี่ยนการทำงานที่เคร่งเครียด ให้เป็นความสนุกสนาน ทำลายในการพัฒนาและเรียนรู้ด้วยแนวคิดที่เปิดกว้าง ทีมงานจะสามารถแสดงศักยภาพออกมาได้อย่างเต็มที่ หรือแม้กระทั่งเกิดข้อผิดพลาดก็จะเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อีกประการที่สำคัญคือการสื่อสารระหว่างหัวหน้างานและทีมงานอย่างสม่ำเสมอถึงการพัฒนางานและเป้าหมาย

ขององค์กร ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทีมงาน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนการ Transformation ทั่วทั้งองค์กรได้พร้อมกัน ด้วยวัฒนธรรมแบบเปิดกว้างในการทำงานที่จะรองรับการพัฒนาในยุคดิจิทัล

กล่าวโดยสรุป Digital Business Transformation and People Management เป็นกระบวนการที่นำเอา เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางรากฐาน การกำหนดเป้าหมายการดำเนินธุรกิจ ปรับขั้นตอนการทำงาน สำหรับงานด้านบัญชี จะเป็นการเปลี่ยนแบบ Analog คือการจดบันทึกด้วยมือ การเก็บข้อมูลเป็นเอกสาร มีแฟ้มเอกสารเป็นกระดาด เปลี่ยนมาเป็นแบบ ดิจิทัล ปรับรูปแบบการบันทึกบัญชีเป็นแบบออนไลน์ ผ่านระบบคลาวด์ (Cloud) ซึ่งสามารถทำงานที่ไหนก็ได้ ลดต้นทุนขององค์กรได้ และการทำงานจะรวดเร็วกว่าเดิมแต่การก้าวข้ามจากรูปแบบการทำงานในปัจจุบันไปสู่ดิจิทัล จะต้องผ่านสะพานที่ชื่อว่า Transformation ซึ่งคือการทำความเข้าใจ ปัญหา อุปสรรค โอกาส และกลยุทธ์ของธุรกิจอย่างแท้จริง

6. แนวทางการจัดการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล

6.1 การจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

ยุคนี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันนี้ต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อให้ทันโลกทันเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสารแต่เดิมนั้นจะอยู่ในรูปของเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ก็จะถูกแปลงเป็นสัญญาณดิจิทัล เพื่อสะดวกในการรับ ส่ง และประมวลผลข้อมูล มนุษย์ในยุคนี้จึงดำรงชีวิตอยู่ในสังคมดิจิทัล ผู้ใดไม่เรียนรู้ ไม่ยอมรับที่จะใช้ ก็จะเสียเปรียบผู้อื่นดังนั้นการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล จึงมุ่งเน้นแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตอบสนองคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน และพัฒนาทักษะการคิดการสืบค้นของผู้เรียน
2. การเรียนการสอน e-learning เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบันที่ครูควรได้ศึกษา
3. เน้นการสอนไปเป็นการเรียน
4. การสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration)
5. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการสื่อสาร (IT and communication skills)
6. การออกแบบการเรียนรู้ (instructional design) หรือออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้

6.2 แนวทางการจัดการเพื่อการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทำให้การจัดการเพื่อการเรียนรู้การบัญชียุคดิจิทัล ต้องกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่สืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม โดยการวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และความต้องการจำเป็นของสังคมในการใช้สมรรถนะของผู้เรียนในการพัฒนางานการบัญชียุคใหม่ ซึ่งควรมีลักษณะดังนี้ (กิตติชัย สุราสีโนบล, 2562 และ อัจฉรา นิยมภา, 2561)

1. **หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรเชิงรุก** เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสามารถนำสังคมไปในทิศทางของการพัฒนาที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสมานฉันท์ มีลักษณะเป็นพลวัตยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและสภาพของความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคม หลักสูตรในแต่ละระดับมีความสอดคล้อง สัมพันธ์ และต่อเนื่องกัน และเปิดโอกาสให้มีการประเมินหลักสูตรเป็นระยะ มีการอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในด้านทักษะมากกว่าเนื้อหา ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจ และตรวจสอบความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ และความถนัด เพื่อวางแผนทางการศึกษาและประกอบอาชีพ

2. การจัดการเรียนรู้ ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแนวทางการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.2 การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ จึงต้องจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งต้องมีการศึกษาค้นคว้า วิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระอย่างชัดเจน

2.3 การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการพัฒนาการใช้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้นอกจากผู้สอนต้องใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระแล้ว ผู้เรียนสามารถใช้เป็นพื้นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เมื่อจบการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนต่อไปได้

3. การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนมีประสิทธิภาพ จึงควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล ต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนระหว่างเรียน (Formative Assessment) ซึ่งเป็นจุดเน้นของการ

ประเมินผลผู้เรียน 2) การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ซึ่งเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้เพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Assessment)

3.2 วิธีการวัดและประเมินผล ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวัดและประเมิน 2) เน้นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน 3) ส่งเสริมการวัดและการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ 4) เน้นวิธีการวัดและประเมินผลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถของตนเองตามความถนัดและศักยภาพ

3.3 การใช้ผลสะท้อนจากประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 1) นำผลจากการวัดและประเมินผลมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) พัฒนาการสอนของครู โดยใช้หลักคิดการวัดและประเมินผลกับการสอนเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน 3) ใช้ผลการประเมินเพื่อให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนานตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองเป็นผู้กำหนด

7. บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นอีกคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการของโลกดิจิทัล ส่งผลให้นักการบัญชีต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อเตรียมให้กับผู้เรียนในระดับบัญชีบัณฑิตจึงควรดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การบัญชีในยุคดิจิทัล โดยการดำเนินการในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การบัญชีในยุคดิจิทัลด้วยการดำเนินการใน 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร โดยหลักสูตรควรเป็นหลักสูตรเชิงรุก มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง สารการเรียนรู้ในแต่ละระดับมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียน และมีการประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะ 2) การจัดการเรียนรู้ โดยออกแบบการเรียนรู้ ที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแนวทางการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งต้องมีการศึกษาค้นคว้า วิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระอย่างชัดเจน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และใช้เป็นพื้นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เมื่อจบการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่ปรับเปลี่ยนต่อไปได้ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้านกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ คือ การประเมินผลการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผล

การเรียนรู้ ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้ผลสะท้อนจากประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ผู้สอน ควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ลึกซึ้งและแตกฉานในศาสตร์ของตน สามารถพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถที่แตกต่างของผู้เรียน ใช้สื่อการเรียนทางเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้งวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2562). หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 20(1), 200–211.
- พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562). *การบริหารโรงเรียนของสหภาพยุโรป: Head of the School คือ School Director*. วิทยาการพิมพ์ 1973.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). *วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู: ฉันจะเป็นครูที่ดีขึ้นได้*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สภาวิชาชีพการบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). *Digital transformation สำหรับนักบัญชีในยุคดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2568 จาก <https://www.tfac.or.th/en/Article/Detail/135088>
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2563, 30 มีนาคม). *โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤตโควิด-19 จบลง? ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2567 จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_3030Mar2020.aspx
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ: ศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่*. บริษัท วิสต้า อินเตอร์พรีนซ์ จำกัด.
- อริสา ศรีชัยนาท. (2562). *ทักษะด้านเทคโนโลยีของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล [สารนิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Thailand Creative and Design Center (TCDC). (2563). *มองไปข้างหน้า 2050: แนวโน้มกระแสโลก (ตอนที่ 1 การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร)*. TCDC. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/LOOK-ISAN-NOW-ep-1>

Bawany, S. B. (2018). *Leading in a disruptive VUCA world*. Business Expert Press.

Clement, N. (2010). Student wellbeing at school: The actualization of values in education. In T.

Lovat, R. Toomey, & N. Clement (Eds.), *International research handbook on values education and student wellbeing* (pp. 37–62). Springer Science + Business Media.

https://doi.org/10.1007/978-90-481-8675-4_3

Greenberg, D., McKone-Sweet, K., & Wilson, H. J. (2011). *The new entrepreneurial leaders:*

Developing leaders who shape social and economic opportunity. Berrett-Koehler

Publishers.

Nguyen, T. (2015, September 16). *10 traits of the most innovative entrepreneurs*. *Entrepreneur*.

<https://www.entrepreneur.com/article/250777>

